

Kateryna Mazur
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Agricultural Management and Marketing
Vinnytsia National Agrarian University*

Мазур К.В.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного менеджменту та маркетингу
Вінницького національного аграрного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-33>

**FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE
OF FUTURE SPECIALISTS
IN THE FIELD OF MANAGEMENT AND ADMINISTRATION**

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

Умови вищої освіти вимагають належної підготовки фахівців усіх спеціальностей та формування багатьох професійних компетенцій за даною спеціалізацією. Кожна людина, яка прагне стати професіоналом, має бути зацікавлена у можливості отримати якісну освіту, а тому навчання у закладі вищої освіти – це можливість для неї отримати необхідні навчальні матеріали та розвинути професійні навички. Розуміння майбутньої професії є одним із ключових елементів розвитку навичок професіоналів, у тому числі й у сфері менеджменту. Особистісна та психологічна комбінованість майбутніх фахівців у галузі управління та адміністрування – розуміння майбутньої професії є одним із ключових елементів формування професійної компетентності фахівців, у тому числі й у сфері управління та адміністрування, менеджменту.

Їх робота полягає у керівництві підприємствами, державними установами, окремими бізнес-одинацями та проєктами, бюджетними та громадськими організаціями та іншими органами, що в цілому передбачає виконання надзвичайно важливих і складних функцій. Враховуючи ці характеристики, система підготовки майбутніх менеджерів має бути актуальною, дієвою, сучасною, і, оскільки від цього залежить якість роботи фахівця на майбутній посаді й ефективність та результативність функціонування підпорядкованої структури, функціональною і неодмінно адаптивною. Дані концептуальні принципи формування професійних компетенцій майбутніх менеджерів знані в будь-якому закладі вищої освіти, хоча їх зміст по-різному наповнюється, розвивається і застосовується.

Відтак, актуальним науковим завданням є з'ясування та визначення напрямів вирішення проблеми формування професійних компетенцій майбутніх менеджерів в умовах закладів вищої освіти.

Сучасний менеджер є поліфункціональним фахівцем, який здійснює управління організацією, підрозділом або певним напрямком діяльності. Він має відповідні професійні знання, уміння та навички, отримані у закладі вищої освіти, що дозволяє йому організувати діяльність підлеглих і виконувати управлінські функції. Професійне становлення менеджерів включає формування спеціалізованих знань, набуття практичного досвіду, розвиток ділових навичок та особистісних якостей, таких як ділова активність, енергійність, тип мислення та лідерство. Вимоги до професійної підготовки майбутніх менеджерів можна умовно поділити на дві групи:

технологічні вимоги (вміння ставити та досягати цілей, володіння та грамотне застосування необхідної інформації, використовувати сучасні засоби комунікації та мотивувати інших працівників) та психологічні вимоги (уміння представляти себе як компетентного керівника, підтримувати сприятливий психологічний клімат у колективі, знаходити компроміси при вирішенні складних питань та поважати колег незалежно від їх становища в організації).

В сучасних умовах повномасштабної агресії російської федерації вимоги до менеджерів суттєво підвищилися. Для забезпечення виживання підприємств у воєнний час необхідно впроваджувати рішучі дії, зокрема в систему менеджменту. Такі дії включають необхідність застосування гнучкого стилю управління, прискорення прийняття управлінських рішень, поліпшення процесів комунікації, забезпечення безпеки працівників та їхнього ментального здоров'я, підтримку продуктивності тощо. Тому використання гнучкого менеджменту стає важливим для підприємств. Цей вид менеджменту широко поширений у Сполучених Штатах Америки та країнах Західної Європи, але в Україні відповідного його поширення ще не відбулося.

Використання принципів гнучкого менеджменту передбачає відсутність сталості вимог до керівників та високу швидкість зміни процесів. Крім того, ідеологія цього виду менеджменту включає зниження надмірної бюрократизації бізнес-процесів та зміну акценту на мотивації працівників. Гнучкість підходів до управління дозволяє швидко та адекватно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємств. Для підвищення ефективності гнучкого менеджменту необхідно застосовувати стратегію коопетиції, коли співпраця перетворюється на елемент конкурентної та кооперативної діяльності, оскільки обидві форми надають підприємству конкурентні переваги. Іншими словами, суть стратегії полягає у поєднанні зусиль і ресурсів учасників системи менеджменту для досягнення спільної мети. Крім того, стратегія повинна враховувати завдання, які є істотними для управління підприємством у воєнний та кризовий час і має базуватись саме на них.

Ключем до успіху гнучкої системи менеджменту підприємства є використання стратегії коопетиції та активне застосування інформаційних технологій і програмних додатків. Це допомагає підтримати розвиток партнерських відносин підприємства та оперативно реагувати на потенційні ризики зовнішнього середовища. Інформаційні технології особливо важливі для масштабних підприємств, розміщених на різних територіях або релокованих, оскільки вони забезпечують своєчасність управлінських рішень. В Україні, де протягом останнього часу склалась складна ситуація, також необхідно широко використовувати принципи антикризового управління.

Сучасний менеджер повинен мати специфічні знання та вміння їх застосовувати у своїй роботі з управління підприємством. Він повинен мати професійну, конфліктологічну та комунікативну компетентність, а також широкий арсенал професійних знань. Тому професійна компетентність керівника є важливим фактором інноваційного розвитку суспільства. Ці причини змусили переглянути та вдосконалити систему професійної підготовки майбутніх фахівців. Основною метою підготовки професійного працівника є забезпечення його науковими знаннями, вміннями трудової діяльності та формування компетентності. Практична модель професійно-компетентного менеджера має такий вигляд: активна людина, спрямована на досягнення успіху, не любить зупинятись на досягнутому і завжди має багато ідей, смілива і готова до ризику; енергійна людина, впевнена у собі і наполеглива в досягненні цілей, готова подолати будь-які перешкоди і стійка до стресу; людина з самоконтролем, яка завжди вчасно і точно виконує доручення, уважна до деталей і здатна контролювати свої емоції; комунікабельна людина, яка легко входить в контакт з іншими і успішно організовує навколо себе людей;

компетентна людина, яка постійно працює над власним вдосконаленням і орієнтована на кар'єрне зростання; інтелектуальна людина з розвинутим практичним розумом, передбачлива і здатна швидко приймати рішення.

Отже, професійна компетентність – це поєднання професійних здібностей та ділових якостей працівника в їх взаємозв'язку і взаємозалежності. Теоретична модель вірцевого компетентного менеджера включає: морально-психологічні якості, педагогічні якості, професійні якості, ділові якості, аспекти теоретичної підготовки. Запорукою якісної професійної підготовки керівника-професіонала є оптимально організований навчальний процес у закладі вищої освіти, а також постійне вдосконалення бізнес-освіти. Підготовка конкурентоспроможного менеджера в умовах нової економіки потребує використання сучасних технологій, забезпечення органічного поєднання теорії і практики. Формування ефективного механізму підготовки конкурентоспроможного компетентного менеджера має ґрунтуватися на синтезі знань, умінь і навичок; засвоєнні здобувачем вищої освіти теоретичних знань і методичного інструментарію. Важливо використовувати інтерактивні техніки навчання, що активізують інтелектуальну діяльність керівників та здобувачів. Рефлексія є обов'язковим елементом навчання. Здобувачі повинні вміти успішно використовувати теоретичні знання на практиці для вирішення виробничих питань.

Сьогодні українська вища освіта переживає необхідні трансформації, виклики і випробування. Це пов'язано з новими вимогами безпеки освітнього простору та застосуванням підходів до організації освітнього процесу, які забезпечують якість і доступність освіти в умовах війни, а також впровадженням європейських принципів та практик у сфері вищої освіти. Одним із таких підходів є реалізація студентоцентрованого навчання, де студент виступає як активний, свідомий і відповідальний учасник освітнього процесу, проявляє більше самостійності, ініціативи та відповідальності за своє навчання. У студентоцентрованому навчанні розширюється автономія студентів, що сприяє підвищенню їхньої самоорганізації, розвитку лідерського потенціалу та критичного мислення. Основні принципи студентоцентрованого навчання включають розширену автономію студентів, партнерську взаємодію з викладачем, орієнтацію на індивідуальні потреби студентів, створення індивідуальних освітніх траєкторій, використання різноманітних методів навчання для забезпечення активної участі студентів. Цей підхід допомагає розкрити потенціал студентів як майбутніх фахівців і особистостей. Викладачі не лише передають знання, але й навчають студентів творчо та критично опановувати інформацію, розвивають бажання вдосконалювати навички для конкурентоспроможності на ринку праці.

Література:

1. Дідук І. Студентоцентроване навчання як інструмент забезпечення якісної вищої освіти в Україні. *Scientific Collection "InterConf"*. 2023. № 162. С. 86–90. URL: <http://surl.li/lheam> (дата звернення: 24.03.2024).
2. Перезова, І., Шайбан, В., Деделюк, О. Реалії і перспективи вітчизняного й міжнародного менеджменту: пріоритетні напрями, прогноз майбуття. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-34>
3. Терещук В. І., Ільченко А. М., Семенишина І. В. Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/157> (дата звернення: 08.05.24).